

Pressmeddelande från Informationsenheten, Lunds universitet, 2003-04-16
Ulrika Oredsson 046-222 70 28
Ulrika.Oredsson@info.lu.se

Förlegade rutiner för vårdnadstvister förbiser barnets bästa

Varje år upplever runt 6000 barn att deras föräldrar strider om vårdnaden i tingsrätten. Rättssociologen Annika Rejmer vid Lunds universitet visar i en ny avhandling att vårdnadstvister vanligtvis inte tillgodoser det enskilda barnets bästa. Hon har dessutom arbetat fram en alternativ modell för att tvisterna ska kunna lösas på ett bättre sätt.

I Sverige separerar drygt 30 000 föräldrapar om året. Tillsammans har dessa föräldrar runt 55 000 barn. De flesta föräldrar klarar att lösa frågor om barnens vårdnad, boende och umgänge på egen hand, men ungefär tio procent vänder sig till domstol för att få hjälp.

I tingsrättsförhandlingarna kommer båda föräldrarna till tals, men när det gäller att få fram barnets bästa fungerar det sämre. Annika Rejmer har i sina undersökningar kommit fram till att socialtjänstpersonal och juridiska ombud tycker att det är svårt att tillgodose både föräldrarnas rättigheter och barnets bästa. Dessutom anser de att begreppet barnets bästa är otillräckligt definierat. Tingsrättens handläggningsrutiner av vårdnadstvister har i princip sett likadana ut sedan början av 1900-talet. Detta leder varken till att barnperspektivet enligt FNs barnkonvention efterlevs eller att det enskilda barnets bästa tillgodoses, menar Annika Rejmer. Istället utgår tingsrätten från barns generella behov.

Dagens lagstiftning utgår ifrån att vem som helst kan hamna i en vårdnadsvist och att detta är en isolerad företeelse.

- Det är olyckligt att man inte tidigare har kartlagt vilka föräldrar som hamnar i vårdnadstvister, säger Annika Rejmer. Hennes forskning visar att föräldrar som behöver hjälp av en domstol för att lösa frågor om barnens vårdnad ofta är både socialt och ekonomiskt utsatta. Konflikten om vårdnaden är vanligtvis kulmen på en rad andra konflikter och kriser.

Enligt barnpsykologer är grundförutsättningen för samarbete att föräldrarna känner respekt och förtroende för varandra i föräldrarollen. När tingsrätten dömer till gemensam vårdnad bortser man ofta från vilka faktiska möjligheter föräldrarna har att ta hand om ett barn tillsammans.

- Föräldrar som inte kan samarbeta bör inte ha gemensam vårdnad eftersom långdragna konflikter kan skada barnet, säger Annika Rejmer.

Annika Rejmer har flera förslag på hur man ska lösa vårdnadstvister till barnets fördel. Ett sätt är att utveckla socialförvaltningens samarbetsamtal så att de bättre bearbetar konflikter och kriser. Eftersom tingsrätten ingjuter större auktoritet än socialförvaltningen föreslår Annika Rejmer att domstolens handläggning inleds med samarbetsamtal som ett obligatoriskt första steg. Samarbetsamtalen borde också omfatta enskilda samtal där föräldrarna kan få personligt stöd. Vid de enskilda samtalen skulle man dessutom kunna avgöra vilken typ av konflikt som föräldrarna har - en intressekonflikt eller en värdekonflikt. En intressekonflikt kan handla om hur föräldrarna ska dela på vårdnaden. Denna typ av konflikter har goda förutsättningar att lösas genom samarbetsamtal. En värdekonflikt däremot, till

exempel då den ene föräldern tycker att den andre är olämplig som förälder, måste vanligtvis lösas i domstol. Barnets bästa bör utredas av specialutbildad personal vid socialförvaltningen som särskilt ska ta hänsyn till hur föräldrakonflikten påverkar barnet.

Idag utgår domstolarna från att gemensam vårdnad är det bästa. Annika Rejmer menar att det är fel utgångspunkt om det rör sig om en värdekonflikt. Domstolen bör istället förutsättningslöst bedöma vad som är barnets bästa och se mer till föräldrarnas faktiska förmåga att samarbeta.

Annika Rejmer har tillsammans med Anna Singer, lektor i civilrätt vid Uppsala universitet och journalisten Gert Svensson arbeta fram ett radikalt förslag på hur samhället ska handlägga vårdnadstvister. Bland annat föreslår de att varje kommun ska inrätta en särskild instans, Byrån för barns bästa, dit familjer men även utomstående ska kunna vända sig om en familjesituation inte fungerar.

För mer information kontakta Annika Rejmer på telefonnummer 046-222 36 55 eller e-post Annika.Rejmer@soc.lu.se
En utförlig sammanfattning av avhandlingen finns på http://www.lub.lu.se/cgi-bin/show_diss.pl?db=global&fname=soc_417.html

[Pressmeddelanden, index](#) | [Informationsenhetens hemsida](#) | [Lunds universitets hemsida](#)

webmaster@info.lu.se

2003-04-16